2020-020

Nota Herzele Korrestraat 12

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

25-5-2020

Titel: Nota Herzele Korrestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Projectcode bureauonderzoek: 2019F172

Projectcode landschappelijk booronderzoek: 2019F233

Bekrachtigde archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/12003

Projectcode verkennende boringen: 2020C270

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2020C269

Intern projectnummer: 2020.051

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Herzele, Korrestraat 12

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 115967,29 en Y: 170287,64; X: 116076,93 en Y: 170271,25

Oppervlakte plangebied: ca. 4947m²

Kadastergegevens: Herzele, afdeling 7, Sectie A, percelen 99B, 99C en 100G (zie figuur 2)

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog, veldwerkleider, assistent-aardkundige), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Kevin Roelstraete (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 25-05-2020

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 8
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 8
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 9
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 9
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 9
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 10

2. VERKENNENDE ARCHEOLOGISCHE BORINGEN 13

2.1. VERKENNENDE ARCHEOLOGISCH BORINGEN RESULTATEN 13
2.2. ASSESSMENT VONDSTEN 14
2.3. ASSESSMENT STALEN 15
2.4. ASSESSMENT CONSERVATIE 15
2.5. DATERING EN INTERPRETATIE 15
2.6. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 15
2.7. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 16

3. PROEFSLEUVEN 17

3.1. AARDKUNDIGE OPBOUW 17
3.2. ASSESSMENT SPOREN 21
3.3. ASSESSMENT VONDSTEN 24
3.4. ASSESSMENT STALEN 25
3.5. ASSESSMENT CONSERVATIE 25
3.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES 26
3.7. SYNTHESE 27
3.7.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 27
3.7.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 27

4. SAMENVATTING 27

5. BIBLIOGRAFIE 31

6. BIJLAGES 32

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Herzele Korrestraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota[1] bestond uit een bureauonderzoek en landschappelijke boringen, in het programma van maatregelen was opgenomen dat verkennende boringen nodig waren, eventueel gevolgd door waarderende boringen en/of proefputten, en een proefsleuvenonderzoek. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

In de archeologienota zijn volgende vraagstellingen opgenomen:

Onderzoeksvragen m.b.t. het verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek:

- Zijn er mobiele artefacten (prehistorie) aangetroffen?

    Indien wel:

    - Wat is de densiteit van deze artefacten? Is er sprake van concentraties/clusters?

    - Kunnen deze artefacten gedateerd worden?

    - Wat is de bewaringstoestand van deze steentijdvindplaats?

    - Op welke diepte en in welke context bevinden de steentijdvindplaatsen zich (in situ, opgeploegd,…)?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

[1] Massagé en Pawelczak 2019

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?

- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de -argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?

- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

    - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

    - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

    - Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

1.2.2. Randvoorwaarden

Het terrein was grotendeels vrij van obstakels en het onderzoek kon plaatsvinden onder gunstige omstandigheden. Wel bevinden zich drie kelders in de woning en stalling, twee waterciternes aan de voorzijde van de woning en achter de stalling en aan het weiland is eveneens een grote waterciterne aanwezig. Deze zones bleken reeds verstoord en niet onderzoekbaar (ca. 350m²).

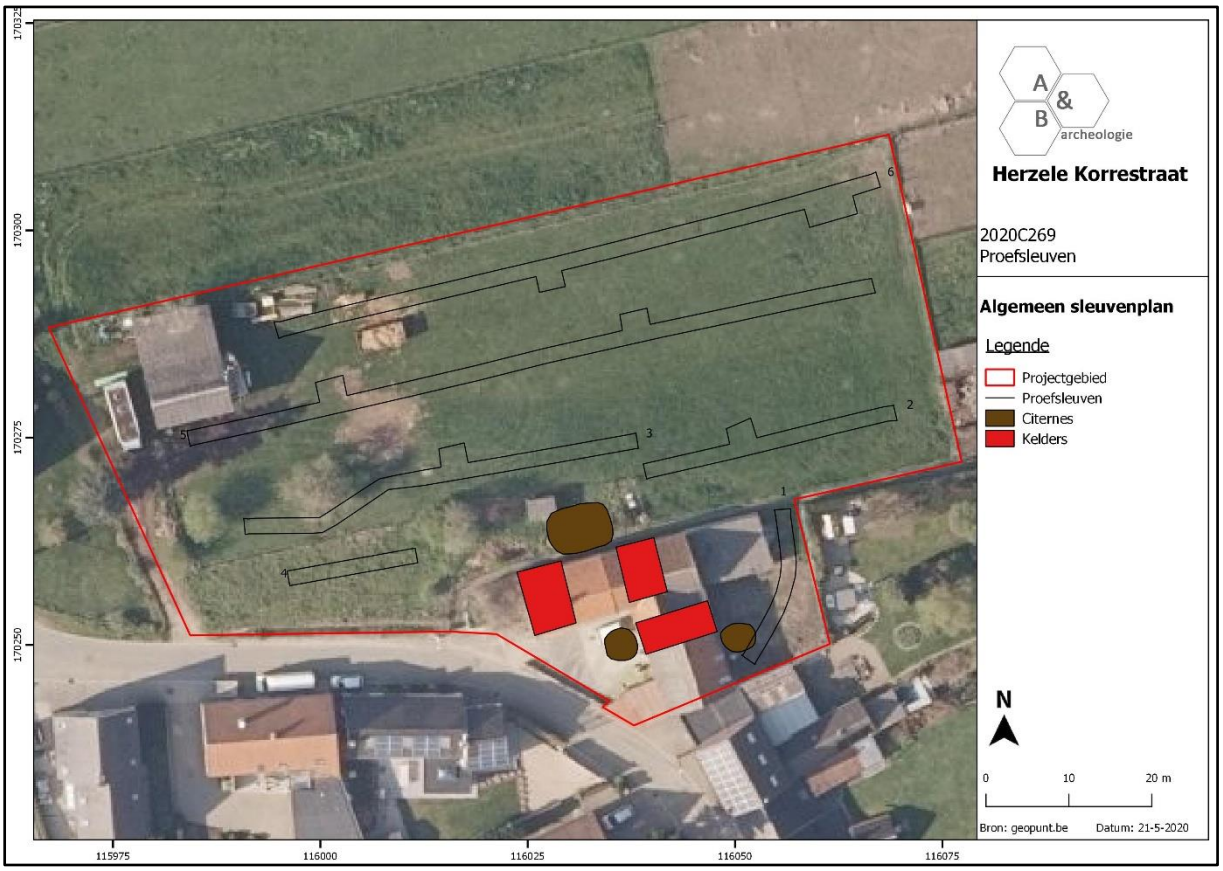
Figuur 1 Zicht op het plangebied (weiland en hoeve) bij aanvang van het verkennend booronderzoek (richting zuidwesten).

Figuur 2 Ondergrondse waterciterne ter hoogte van het weiland, vlak aan de hoeve.

Figuur 3 Zicht op één van de drie kelders in de hoeve tijdens fase verkennende boringen.

Figuur 4 Aanduiding van het plangebied met zicht op de kelders (zwart) en waterciternes (blauw).

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van verkennende archeologische boringen, eventueel gevolgd door waarderende boringen en/of proefputten, en proefsleuven opgelegd, in een uitgesteld traject. De onderzoeken dienen uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

In eerste instantie werden de verkennende archeologische boringen uitgevoerd op het terrein. Dit onderzoek werd uitgevoerd op dinsdag 17 maart 2020. In totaal werden 14 boringen geplaatst volgens een verspringend driehoeksgrid van 10 bij 12m. Het boorplan, zoals opgesteld in het programma van maatregelen van de bureaustudie, kon volledig gevolgd worden. De boringen werden handmatig uitgevoerd met een Edelmanboor met boorkop van 12cm. Bij het landschappelijk booronderzoek werd een zone van 1100m² geselecteerd. De opgeboorde sedimenten werden stratigrafisch en per 20cm ingezameld en uitgezeefd met een maaswijdte van 2mm. Na het drogen werden deze gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische vondsten en indicatoren die zowel menselijk als natuurlijk kunnen zijn. Er werden echter geen archeologische indicatoren aangetroffen voor steentijd. Hiernavolgend kon overgegaan worden tot het proefsleuvenonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op dinsdag 19 mei 2020. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 4 parallelle bijna oostwest georiënteerde sleuven. Het vooropgestelde sleuvenplan, zoals opgelegd in het Programma van Maatregelen, werd licht aangepast door de aanwezigheid van waterciternes en kelders, maar kon grotendeels gevolgd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren of om een bepaald spoor ruimer te bekijken. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

Het plangebied is ca. 4947m² groot en kon nagenoeg volledig onderzocht worden, met uitzondering van enkele verstoorde zones waaronder kelders en waterciternes (ca. 350m²). In totaal werd 524m² (10,6% van het totale plangebied) onderzocht door middel van proefsleuven, en 67m² (1,4% van het totale plangebied) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee net niet behaald (12,0%). Er kon echter wel een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel dat in dit geval duidelijk negatief bleek te zijn.

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf en elk kijkvenster werd beschouwd als een individuele werkput. De aangelegde vlakken en de storten van de sleuven en sporen werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde geen relevante vondsten op.

Het archeologisch vlak werd opgeschoond, en in zones waar schijnbaar geen sporen voorkwamen werd een representatief deel uitgebreid om de daadwerkelijke afwezigheid van sporen te verifiëren of om duidelijkheid te krijgen in een spoor. Alle sleuven en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. Er werden twee relevante grondsporen aangetroffen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Nikon COOLPIX W300. Er werden geen vondsten aangetroffen. Er werden geen stalen genomen, gezien geen sporen of andere interessante contexten werden aangetroffen. Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden drie referentieprofielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein.

Bij het proefsleuvenonderzoek kon vastgesteld worden dat sprake is van een goed bewaard bodemprofiel ter hoogte van het weiland. Hier bevond de zwak gevormde B-horizont zich meteen onder de teelaarde, de overgang naar de C-horizont, bleek zoals waargenomen bij de landschappelijke boringen diffuus te zijn. Aan de hoeve bevindt zich een overgangshorizont onder een dikkere antropogene teelaarde met baksteenspikkels en -brokken, gevolgd door de C-horizont. Bij het sleuvenonderzoek werd in lagen afgegraven. Sporen werden reeds duidelijk zichtbaar op het niveau van de B-horizont op een diepte van ca. 50/70cm (weiland) tot ca. 90cm (bewoning). Een colluviaal pakket werd niet waargenomen in de bodemprofielen. In het noordoosten bevindt het archeologisch vlak zich op een diepte van ca. +56,71m TAW, in het noordwesten op ca. +56,15m TAW en in het zuiden op ca. +55,32m TAW.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werden verkennende archeologische boringen uitgevoerd op het terrein. Dit onderzoek werd uitgevoerd op dinsdag 17 maart 2020. De grondstalen werden ingezameld en nat uitgezeefd op een maaswijdte van 2mm. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op dinsdag 19 mei 2020. Het kraanwerk werd uitgevoerd door Maarten Bekaert grondwerken. Erkend archeoloog Maarten Bracke trad op als veldwerkleider, erkend-archeoloog en assistent-aardkundige, Paulien Fonteyn en Kris Van Quaethem als assistent-archeologen. Een landmeter van MeetHet stond in voor de opmetingen met GPS-toestel. Deze gegevens werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door assistent-archeoloog Paulien Fonteyn.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

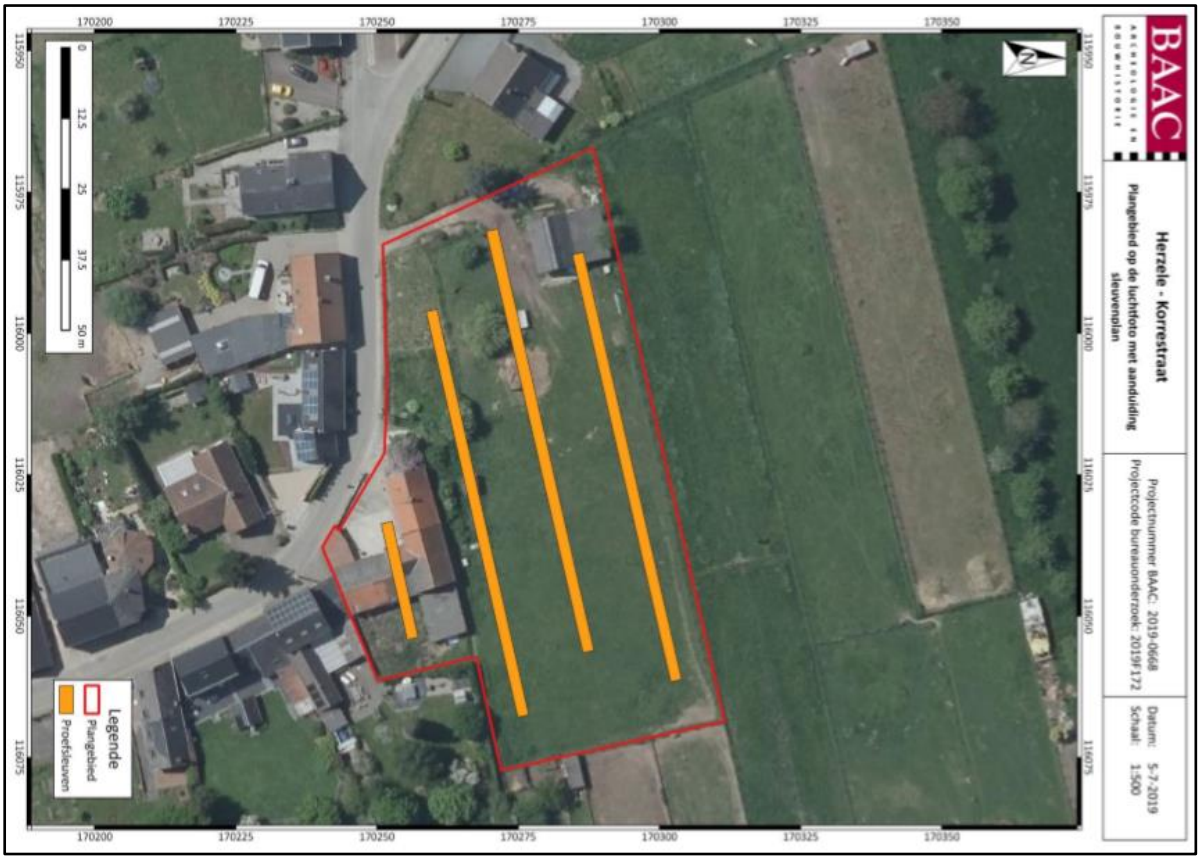
1.3.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota[2] van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

Figuur 5 Vooropgestelde boorplan voor het verkennend archeologisch booronderzoek (bron: Massagé, et al 2019).

[2] Massagé en Pawelczak 2019.

Figuur 6 Vooropgestelde sleuvenplan dat licht aangepast werd door de aanwezigheid van kelders en waterciternes (bron: Massagé, et al 2019).

Figuur 7 Sfeerbeeld tijdens het verkennend booronderzoek.

Figuur 8 Sfeerbeeld tijdens het proefsleuvenonderzoek.

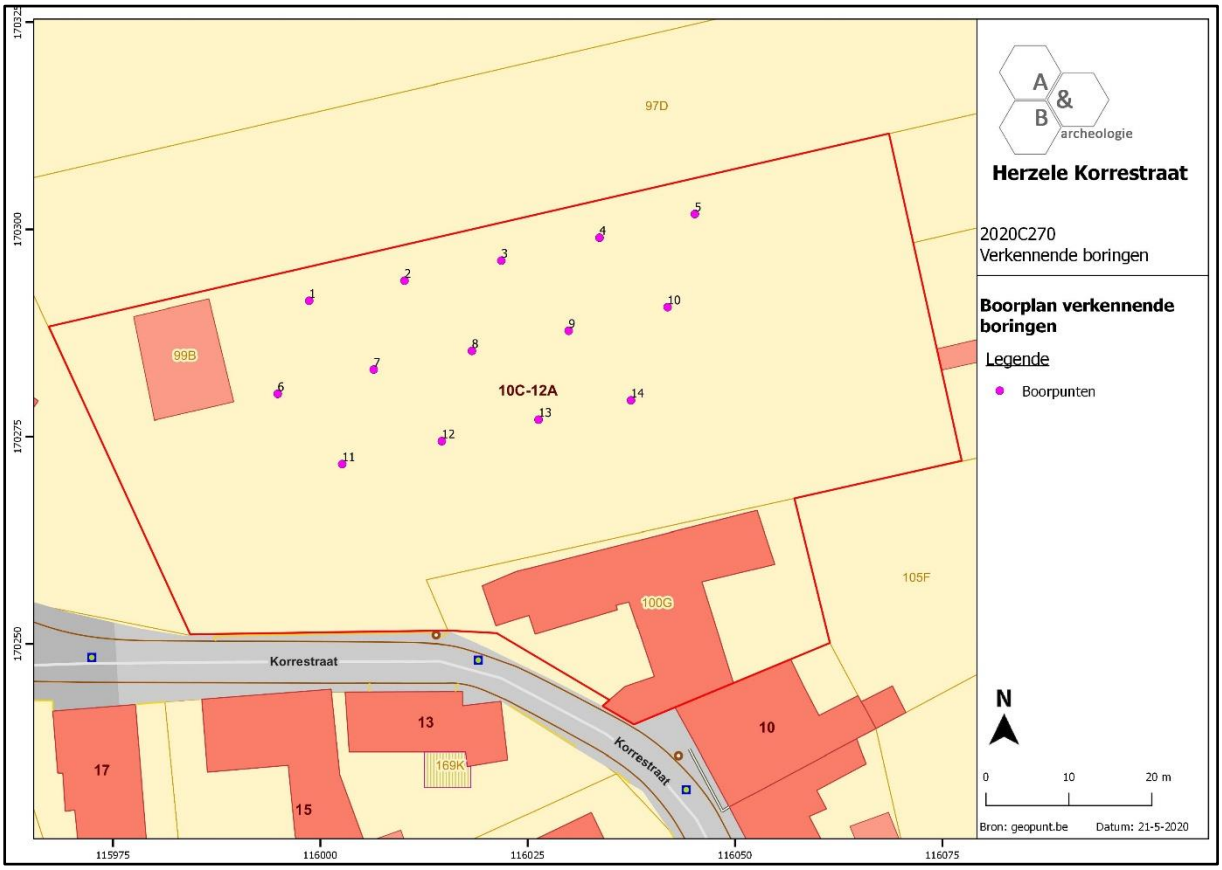
Figuur 9 Sfeerbeeld tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2. Verkennende archeologische boringen

2.1. Verkennende archeologisch boringen resultaten

Op dinsdag 17 maart 2020 werden, conform het programma van maatregelen van de bureaustudie, 14 manuele boringen uitgezet over het terrein volgens een verspringend driehoeksgrid van 10 bij 12 meter. Via deze statistische onderzoeksmethode worden de meeste steentijdsites teruggevonden. De boringen werden uitgevoerd met een Edelman boor met een diameter van 12cm. Het opgeboorde materiaal werd per stratigrafische eenheid, of per 20cm indien de stratigrafische eenheid groter was dan 20cm, ingezameld en uitgezeefd op een maaswijdte van 2mm. Nadien werd het residu onderzocht op aanwezigheid van eco- en artefacten, echter zonder enig resultaat.

De verkennende archeologische boringen tonen aan dat er binnen het plangebied sprake is van een goed bewaard bodemprofiel met een zwak gevormde B-horizont die een diffuse overgang kent naar de C-horizont met weinig mangaanvlekken. Gezien in de residu's geen arte- en/of ecofacten werden aangetroffen, worden geen waarderende boringen geadviseerd. De kans op de aanwezigheid van een in situ bewaarde steentijdsite is bijgevolg zeer gering. Na de verkennende boringen kan gestart worden met het proefsleuvenonderzoek over het volledige onderzoeksgebied.

Figuur 10 Projectie van de 14 verkennende archeologische boorpunten op het huidig kadaster (bron: geopunt).

Figuur 11 Zicht op het boorpunt 6 van het verkennend booronderzoek met teelaarde – B/C – C-hor.

Figuur 12 Zicht op boorpunt 8 van het verkennend booronderzoek met teelaarde – B/C – C-hor.

2.2. Assessment vondsten

Er werden geen vondsten aangetroffen in de residu's.

2.3. Assessment stalen

In totaal werden 14 boringen uitgevoerd. De stratigrafische eenheden werden afzonderlijk, of opgedeeld per 20cm indien de stratigrafische eenheid groter was dan 20cm, ingezameld en uitgezeefd op maaswijdte van 2mm. Er werden geen arte- en/of ecofacten aangetroffen in de residu's.

2.4. Assessment conservatie

Niet van toepassing

2.5. Datering en interpretatie

In totaal werden 14 verkennende boringen uitgevoerd volgens een driehoeksgrid in drie raaien. De bodem kent een goede bewaring waarbij nog een zwak gevormde B-horizont kon waargenomen worden meteen onder de A(p) (teelaarde). De overgang van de B naar C-horizont is diffuus. De C-horizont kenmerkt zich door het voorkomen van minder mangaanvlekken. Bij het verkennend archeologisch booronderzoek werden geen arte- en/of ecofacten teruggevonden. De kans op de aanwezigheid van een steentijd artefactensite wordt op basis van het statistische principe bijgevolg zeer laag ingeschat. Verdere waarderende boringen zijn niet noodzakelijk.

2.6. Archeologisch verwachtingspatroon

Er werden geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een steentijd artefactensite. Wel kunnen nog archeologische grondsporen aanwezig zijn, gezien de goede bewaring van de bodem. Er dient overgegaan te worden naar het proefsleuvenonderzoek over het volledige terrein. Hierbij kunnen nog archeologische grondsporen aangetroffen worden.

2.7. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er mobiele artefacten (prehistorie) aangetroffen?

Er werden geen mobiele artefacten uit de prehistorie aangetroffen.

Indien wel:

- Wat is de densiteit van deze artefacten? Is er sprake van concentraties/clusters?

Niet van toepassing

- Kunnen deze artefacten gedateerd worden?

Niet van toepassing

- Wat is de bewaringstoestand van deze steentijdvindplaats?

Niet van toepassing

- Op welke diepte en in welke context bevinden de steentijdvindplaatsen zich (in situ, opgeploegd,…)?

Niet van toepassing

3. Proefsleuven

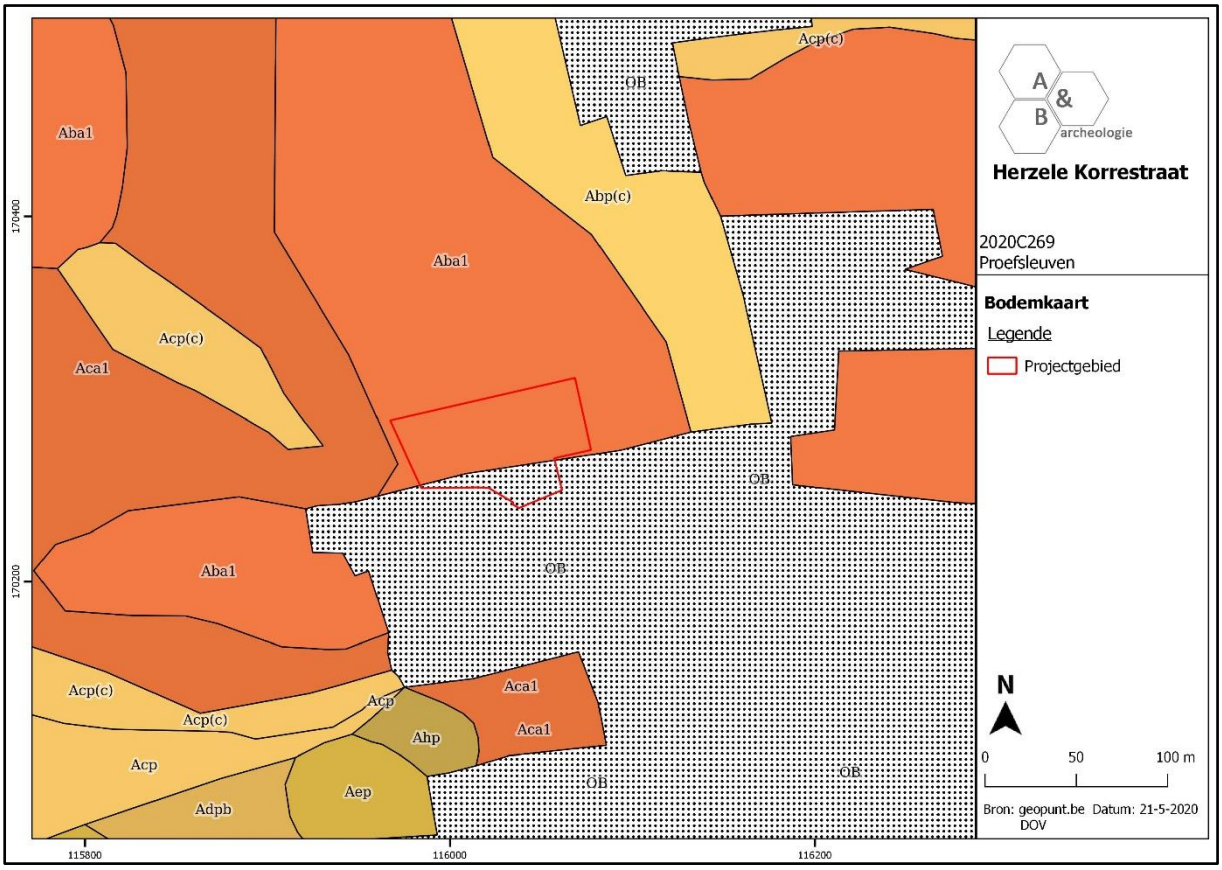
3.1. Aardkundige opbouw

De aardkundige opbouw van het projectgebied werd op het terrein vastgesteld door het aanleggen van drie bodemprofielen: profiel 1 (sleuf 1) in het zuiden van het plangebied (zone bewoning) en profiel 2 en 3 (sleuf 5) in het noordwesten en noordoosten (zone weiland).

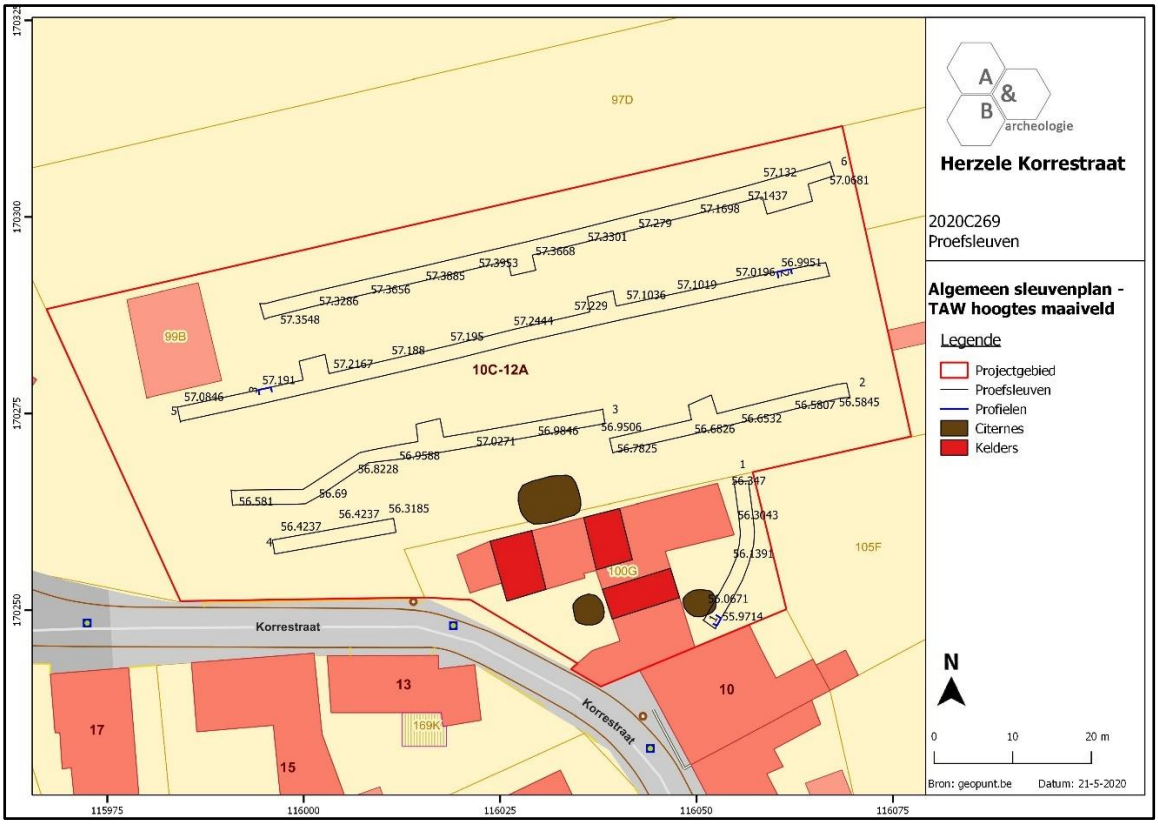
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als een Aba1-bodem, grotendeels omringd door het type Aca1. In het zuiden van het plangebied wordt het type OB aangegeven. Hierbij is sprake dat het bodemprofiel mogelijk gewijzigd is door huidige bebouwing. Bodemtype Aba1 bestaat uit een droge, niet gleyig leembodem met een dunne A-horizont die minder dan 40 cm diep is en een textuur B-horizont of een weinig duidelijke B-horizont. De bodemserie Aba ontwikkelt zich in het pleistocene loessdek. Bodemtype Aca1 is een zwak gleyige, matig droge leembodem met textuur B-horizont en een dunne A-horizont op minder dan 40 cm.

Profiel 1 (sleuf 1) bevindt zich in het zuidelijke deel van het plangebied waarbij sprake is van een OB-bodem. In het profiel kon duidelijk een sterke antropogene invloed waargenomen worden. De A(p)-horizont heeft een dikte van ca. 50cm en kenmerkt zich door een donker bruingrijze kleur met een zandige leem tot leem textuur. In de laag kunnen kleine tot grove baksteenspikkels en ander puinhoudend materiaal herkend worden. Meteen onder de teelaarde is een overgangshorizont aanwezig met een lichte bruingrijze kleur en lemige textuur. Op een diepte van ca. 90cm werd de geligbruine lemige C-horizont waargenomen. Er is bovendien sprake van een vrij sterke bioturbatie. Het bodemprofiel kan duidelijk gelinkt worden aan de functie als tuinzone waarbij bemesting en bewerking tot een dikkere A(p)-horizont heeft geleid. Profiel 2 (westen) en 3 (oosten) situeren zich op het weiland in sleuf 5. Beide profielen tonen een quasi gelijkaardige bodemopbouw. Bovenaan bevindt zich de A(p)-horizont met een dikte van ca. 25 tot 35cm, een bruingrijze kleur en zandige leem tot leem textuur. Meteen daaronder is de zwak gevormde B-horizont aanwezig die zich bovenaan kenmerkt door een meer homogene bruine kleur en lemige textuur, terwijl deze in diepte diffuser wordt met mangaanspikkels. De overgang, op ca. 80 tot 90cm diepte, naar de C-horizont is zeer vaag en diffuus. Archeologische sporen situeren zich op de top van de B-horizont, meteen onder de A(p)-horizont.

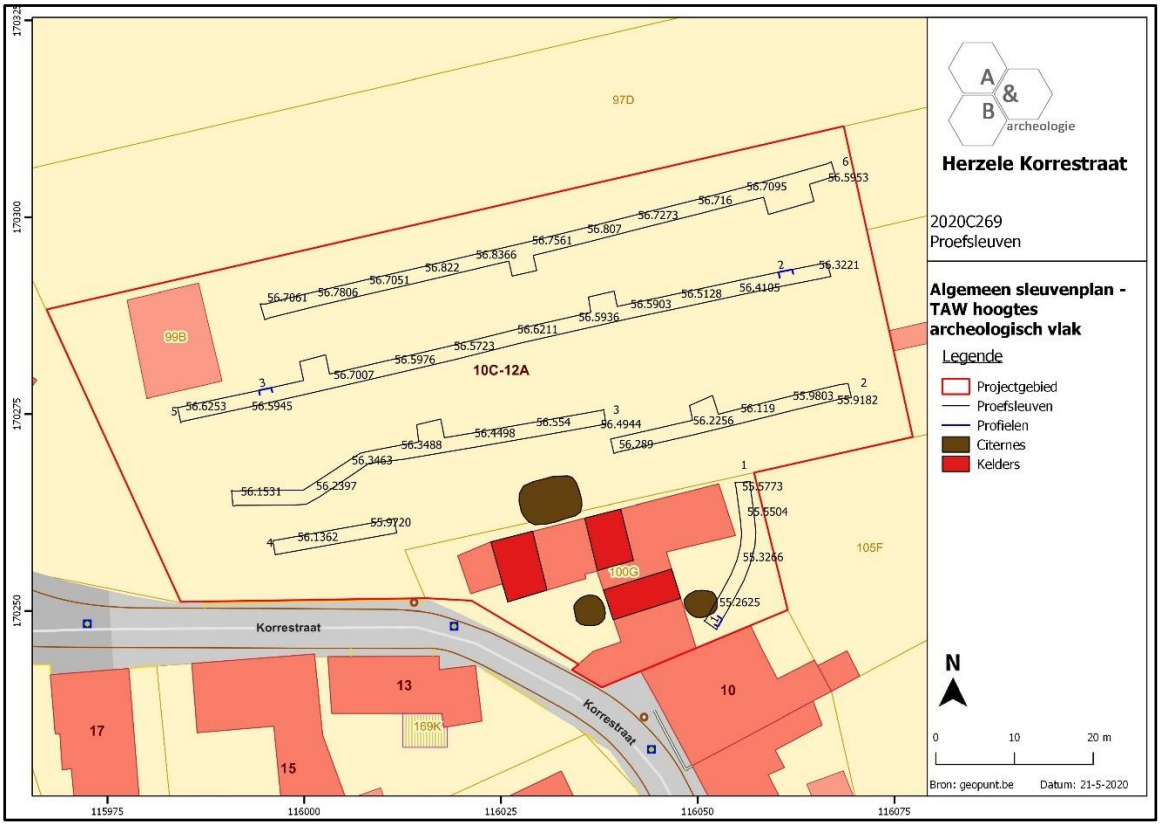
Concluderend kan vastgesteld worden dat sprake is van een goed bewaard bodemprofiel ter hoogte van het weiland. Hier bevond de zwak gevormde B-horizont zich meteen onder de teelaarde, de overgang naar de C-horizont, bleek zoals waargenomen bij de landschappelijke boringen diffuus te zijn. Aan de hoeve bevindt zich een overgangshorizont onder een dikkere antropogene teelaarde met baksteenspikkels en -brokken, gevolgd door de C-horizont. Bij het sleuvenonderzoek werd in lagen afgegraven. Sporen werden reeds duidelijk zichtbaar op het niveau van de B-horizont op een diepte van ca. 50/70cm (weiland) tot ca. 90cm (bewoning). Een colluviaal pakket werd niet waargenomen in de bodemprofielen. In het noordoosten bevindt het archeologisch vlak zich op een diepte van ca. +56,71m TAW, in het noordwesten op ca. +56,15m TAW en in het zuiden op ca. +55,32m TAW.

Figuur 13 Uitsnede uit de bodemkaart (bron: geopunt en DOV).

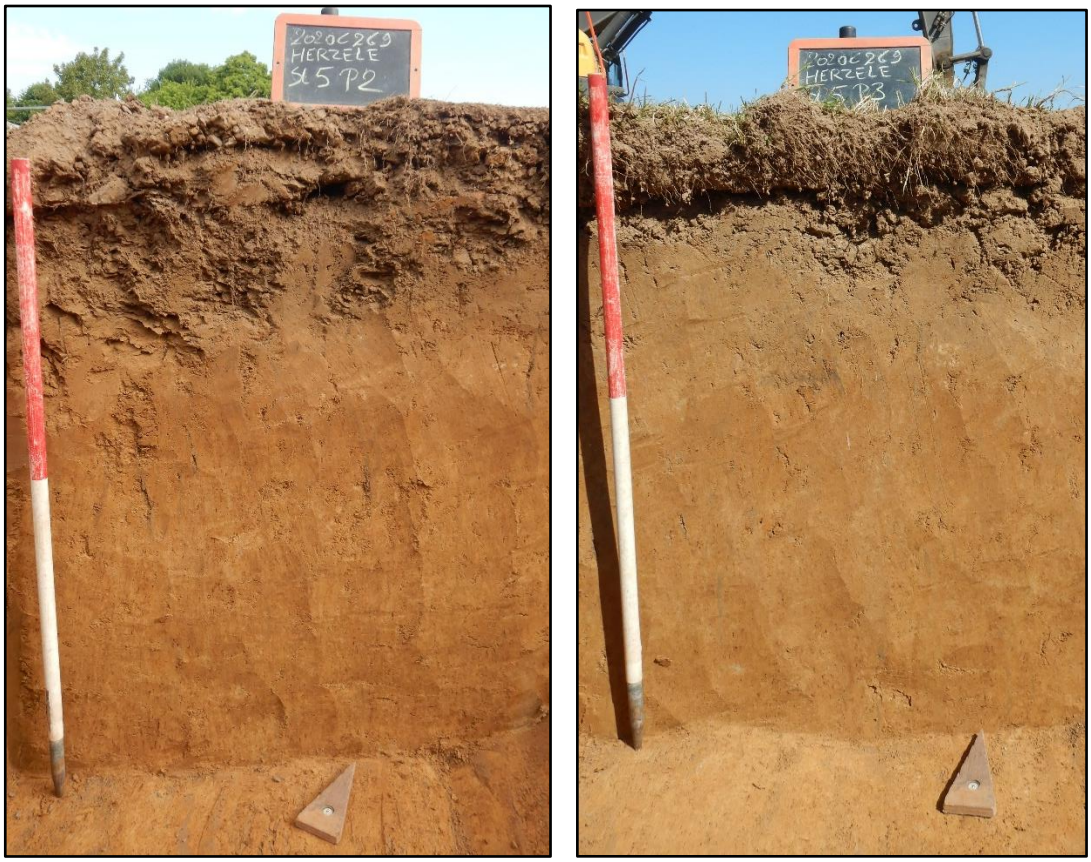
Figuur 14 Algemeen sleuvenplan met locatie van de drie referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB en aanduiding van de hoogtes op het maaiveldniveau (bron: geopunt).

Figuur 15 Algemeen sleuvenplan met locatie van de drie referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB en aanduiding van de hoogtes van het archeologische vlak (bron: geopunt).

Figuur 16 Profiel 1 in sleuf 1 in het zuiden van het plangebied (zone bewoning).

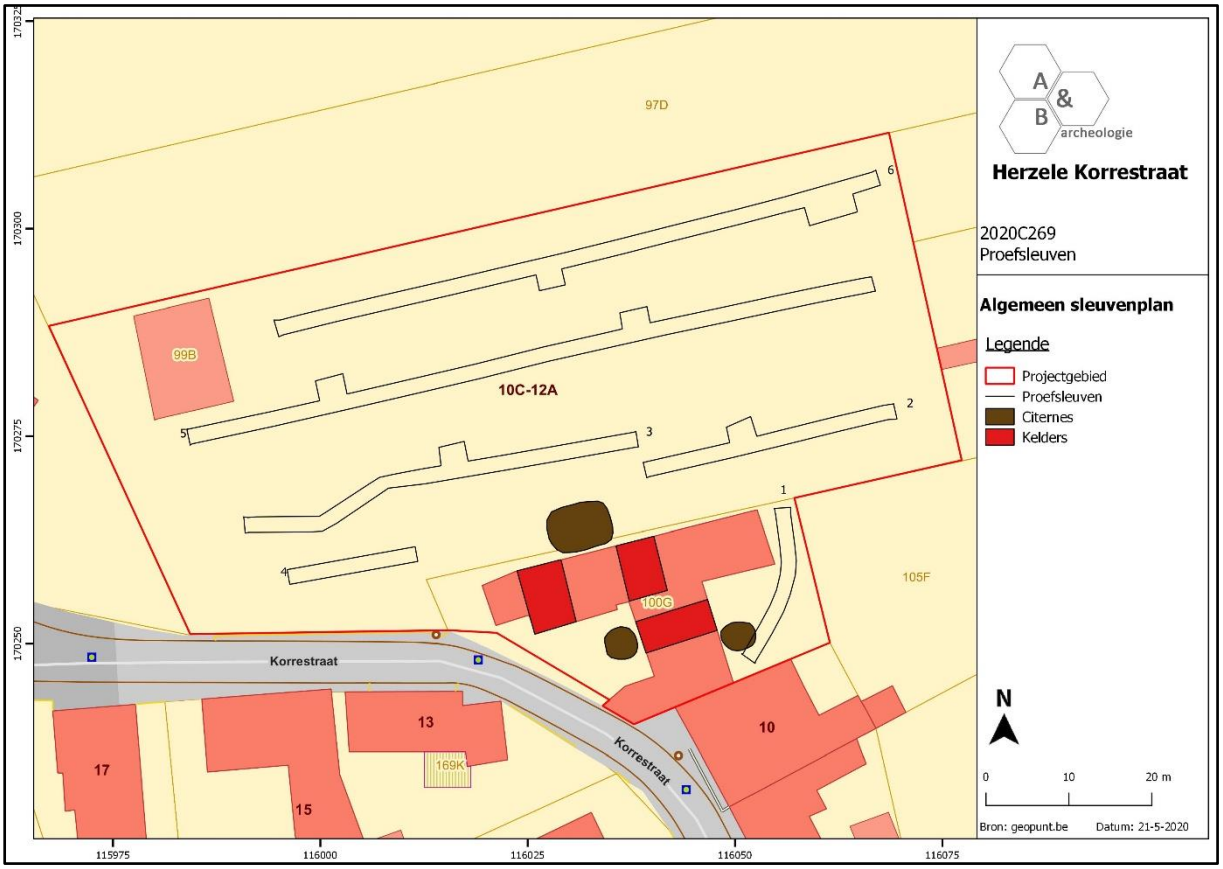

Figuur 17 Profiel 2 (westen) en 3 (oosten) in sleuf 5 (zone weiland).

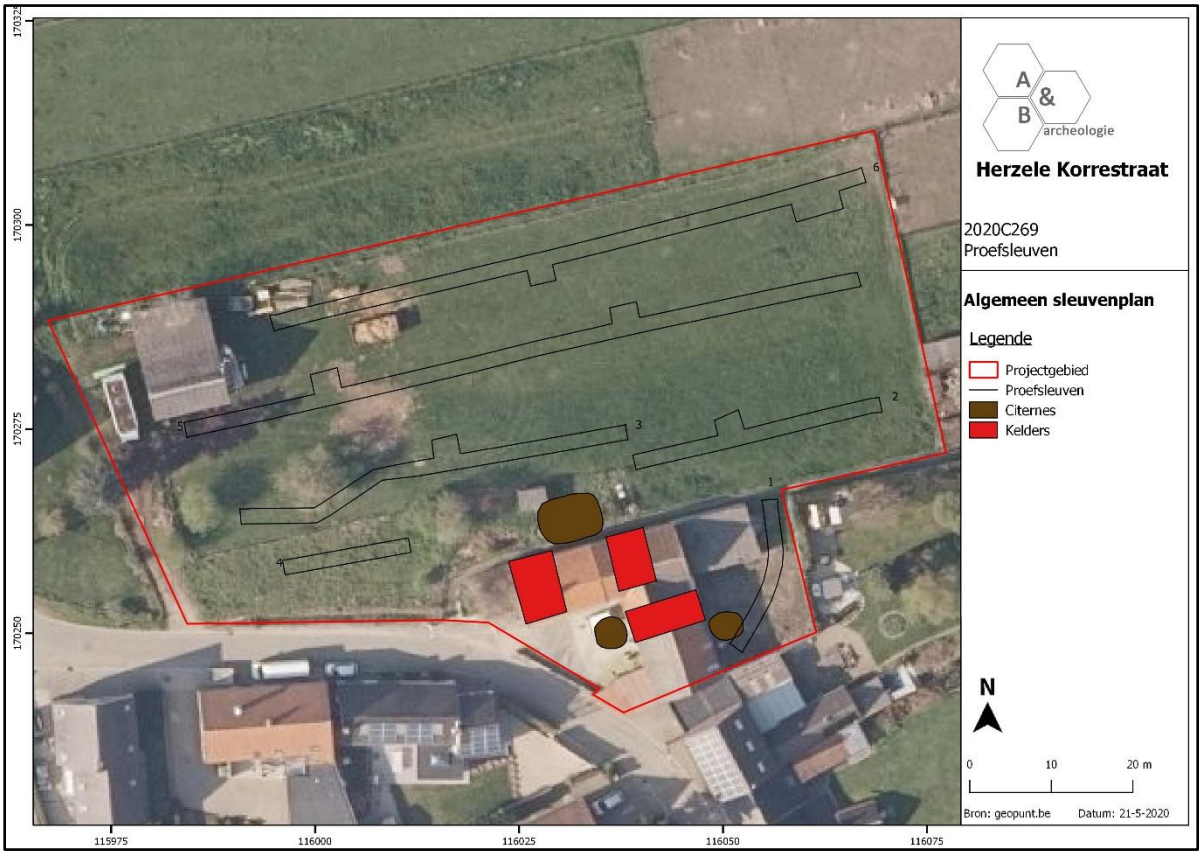
3.2. Assessment sporen

Tijdens het onderzoek werden twee archeologische sporen aangetroffen. Spoor 1 in sleuf 1 situeert zich in het zuidelijke deel van het plangebied. Het gaat om een greppel met een bijna OW-oriëntatie en een breedte van ca. 70cm. De vulling kenmerkt zich door een bleke bruingrijze kleur met een lemige textuur. In de vulling kunnen baksteenspikkels en -brokjes herkend worden die een recentere datering in de postmiddeleeuwen of Nieuwste Tijd vooropstellen. De greppel situeert zich bovendien langsheen de zuidelijke zijde van een voetweg zoals te zien op de 19de-eeuwse cartografische bronnen (bv. Atlas der Buurtwegen). Deze voetweg is heden ten dage nog in gebruik als een smal wandelpad. Spoor 2 situeert zich in het uiterste noordoosten van het terrein, in sleuf 6. Ook hier gaat het om een greppel, maar met een bijna NZ-oriëntatie. De vulling is gelijkend aan spoor 1, waarbij eveneens baksteenspikkels waargenomen kunnen worden. De greppel kent in doorsnede een komvormig profiel en tekent zich af in de top van de B-horizont, onder de teelaarde. De greppel heeft een breedte ca. 1m en een maximale diepte van ca. 35cm. Ook hier kan de greppel gelinkt worden aan de 19de-eeuwse percelering.

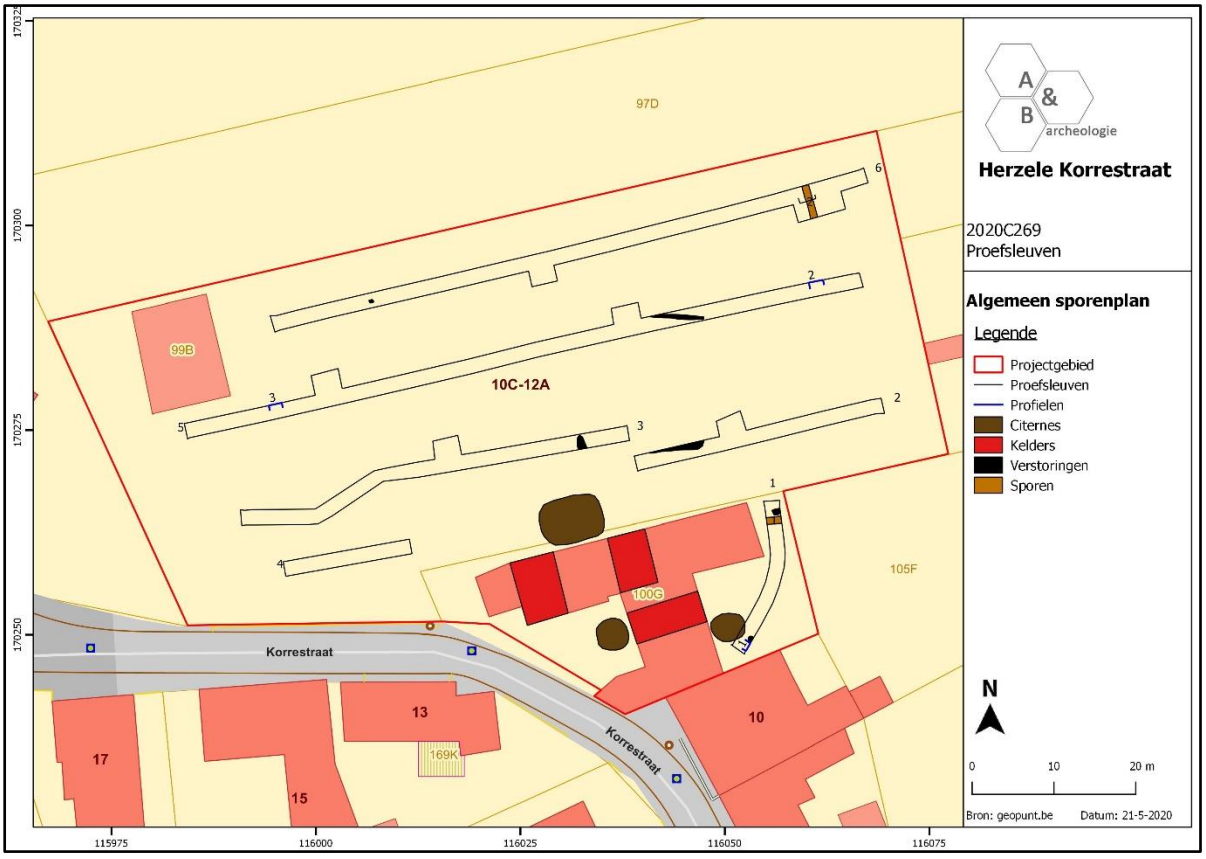
Naast de archeologische sporen werden enkele recente verstoringen opgetekend, voornamelijk te situeren aan de bewoning (recente kuilen, vergravingen, waterciternes, kelders, …).

Figuur 18 Sleuvenplan geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto 2018 (bron: geopunt.be).

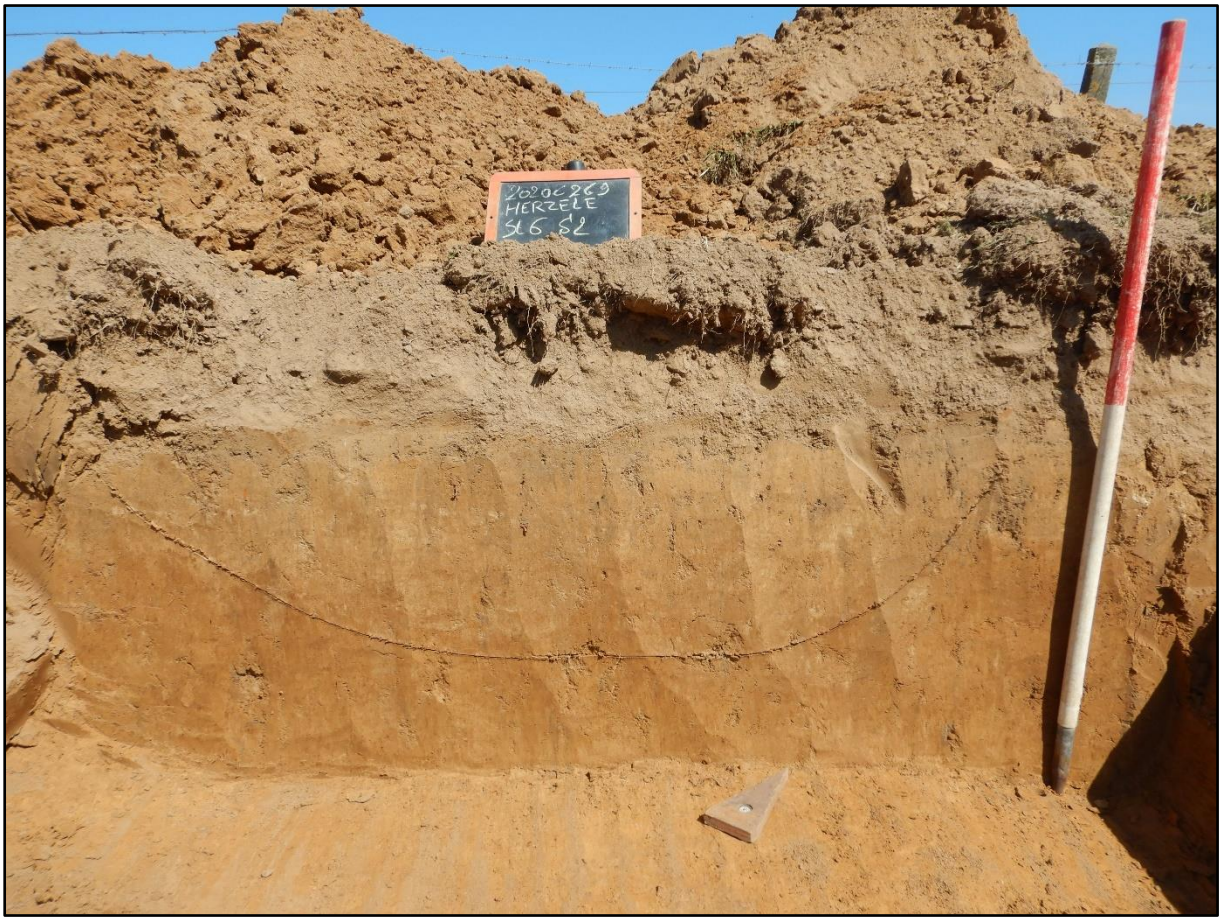
Figuur 20 Allesporenkaart geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).

Figuur 21 Bijna OW-georiënteerd greppeltje S1 met baksteenspikkels en -brokjes in sleuf 1, parallel aan de voetweg.

Figuur 22 Bijna NZ-georiënteerd greppeltje S2 met baksteenspikkels en -brokjes in sleuf 6.

Figuur 23 Coupe op de vage greppel S2 met een komvormige doorsnede.

3.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing. Er werden geen archeologische vondsten aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Wel werden ter hoogte van de achtertuin een tweetal bierflesjes teruggevonden met daarop de brouwerij 'H. Van Assche – AS Ale – Merchtem' en 'Groote Brouwerij – Concordia – Geraardsbergen'. Van Assche[3] produceerde bier tussen 1896 en 1966 en kende haar hoogtepunt in de jaren '50, waarin dit bierflesje ongeveer gedateerd kan worden. De brouwerij Concordia[4] uit Geraardsbergen produceerde meerdere biersoorten in de periode 1923-1983. Ook hier kan het flesje in de jaren '50 gedateerd worden. De bierflesjes werden niet ingezameld.

[3] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/304007

[4] https://nl.wikipedia.org/wiki/Brouwerij_Concordia

Figuur 24 Bierflesjes van Merchtem en Geraardsbergen aangetroffen als losse vondsten in de tuinlaag.

3.4. Assessment stalen

Niet van toepassing. Er werden geen stalen genomen tijdens het vooronderzoek.

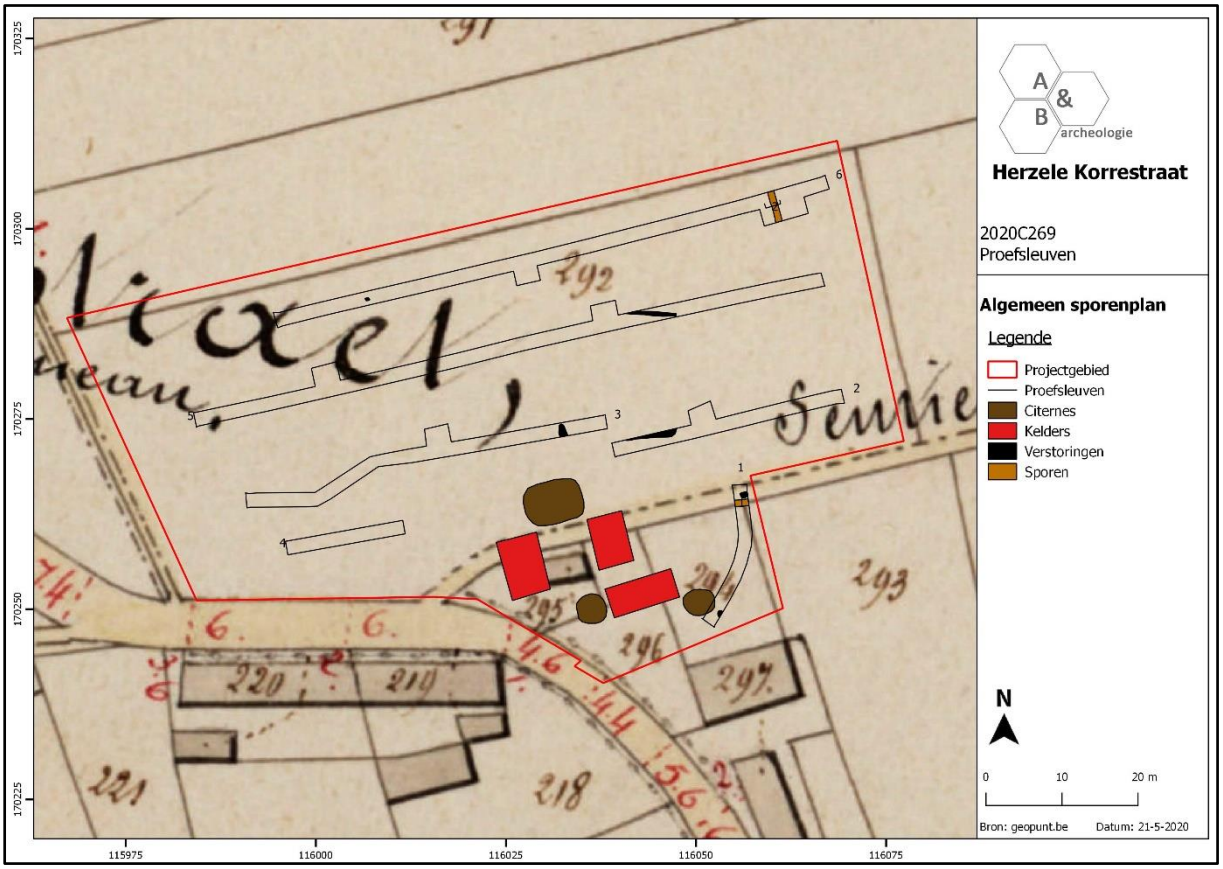
3.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing.

3.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

Op basis van de bureaustudie kon geconcludeerd worden dat: *'Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied Herzele-Korrestraat. Er is een matige tot hoge verwachting voor het aantreffen van archeologie gaande van de steentijd tot nu. Het potentieel op kennisvermeerdering voor het plangebied wordt hoog ingeschat, waarbij door middel van vervolgonderzoek een inzicht verkregen kan worden van de occupatie van de site doorheen de tijd. In de omgeving heeft nog niet veel onderzoek plaatsgevonden dus verder onderzoek zou kennisvermeerdering voor het grotere gebied geven.'*.

Het vooronderzoek heeft echter aangetoond dat geen archeologische site aanwezig is, binnen de grenzen van het terrein. Het verkennend archeologisch booronderzoek toonde aan dat de kans op de aanwezigheid van een *in situ* bewaarde steentijdsite zeer gering was. Verder werden ook tijdens het proefsleuvenonderzoek, buiten twee postmiddeleeuwse/Nieuwste tijd greppels, geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. De greppels komen bovendien overeen met de 19de-eeuwse percelering en met een greppel langsheen de voetweg. Er wordt dan ook geen verder onderzoek geadviseerd.

Figuur 25 Projectie van het algemeen sporenplan op de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

3.7. Synthese

3.7.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Hoewel er afgaande van het landschappelijk, bodemkundig en historisch karakter van het plangebied een mogelijke kans was op het aantreffen van sporen en vondsten vanaf de steentijd tot de nieuwste tijd, toonde het verkennend booronderzoek aan dat de kans op de aanwezigheid van een *in situ* bewaarde steentijdsite binnen het plangebied zeer gering was. Verder werden ook tijdens het proefsleuvenonderzoek, buiten twee postmiddeleeuwse/Nieuwste tijd greppels, geen archeologisch relevante sporen aangetroffen.

Verder archeologisch onderzoek van het plangebied wordt niet geadviseerd, gezien geen archeologische waarden werden aangetroffen.

3.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?

Er werden twee greppels teruggevonden, die gelinkt kunnen worden aan de 19de-eeuwse cartografische bronnen en de perceelsindeling. Één van de greppels flankeert de zuidelijke zijde van een voetweg.

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De bewaringstoestand van de aangetroffen sporen is goed. De bodemopbouw ter hoogte van het weiland kent bovendien een zeer goed bewaarde bodem. In het zuiden aan de bewoning is sprake van een sterkere antropogene invloed, maar desondanks is de spoorbewaring goed te noemen.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

De aangetroffen sporen zijn te linken aan de 19de eeuw, aan de perceelsindeling en een voetweg.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

De aangetroffen sporen behoren tot één periode.

- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?

De sporen zijn te linken aan een perceelsindeling en een afwateringsgreppel langsheen een voetweg.

- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de -argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?

Niet van toepassing.

- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

De bewaringstoestand van de aangetroffen greppels is goed te noemen. Indien andere sporen aanwezig zouden zijn, zouden deze ook een gunstige bewaring gekend hebben. Er werden echter geen andere sporen aangetroffen.

- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

De aangetroffen sporen kunnen gelinkt worden aan de 19de-eeuwse percelering en aan een afwateringsgreppel langsheen een voetweg. De archeologische waarde is eerder gering. Andere sporen die kunnen gelinkt worden aan bewoning, artisanale activiteiten, funeraire contexten, … werden niet aangetroffen.

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

Niet van toepassing.

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Niet van toepassing.

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven: Niet van toepassing.

- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Niet van toepassing.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Herzele Korrestraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota[5] bestond uit een bureauonderzoek en landschappelijke boringen, in het programma van maatregelen was opgenomen dat verkennende boringen nodig waren, eventueel gevolgd door waarderende boringen en/of proefputten, en een proefsleuvenonderzoek. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

In eerste instantie werden de verkennende archeologische boringen uitgevoerd op het terrein. Dit onderzoek werd uitgevoerd op dinsdag 17 maart 2020. In totaal werden 14 boringen geplaatst volgens een verspringend driehoeksgrid van 10 bij 12m. Het boorplan, zoals opgesteld in het programma van maatregelen van de bureaustudie, kon volledig gevolgd worden. De boringen werden handmatig uitgevoerd met een Edelmanboor met boorkop van 12cm. Bij het landschappelijk booronderzoek werd een zone van 1100m² geselecteerd. De opgeboorde sedimenten werden stratigrafisch en per 20cm ingezameld en uitgezeefd met een maaswijdte van 2mm. Na het drogen werden deze gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische vondsten en indicatoren die zowel menselijk als natuurlijk kunnen zijn. Er werden echter geen archeologische indicatoren aangetroffen voor steentijd. Hiernavolgend kon overgegaan worden tot het proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op dinsdag 19 mei 2020. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 4 parallelle bijna oostwest georiënteerde sleuven. Het vooropgestelde sleuvenplan, zoals opgelegd in het Programma van Maatregelen, werd licht aangepast door de aanwezigheid van waterciternes en kelders, maar kon grotendeels gevolgd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren of om een bepaald spoor ruimer te bekijken. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht. Het plangebied is ca. 4947m² groot en kon nagenoeg volledig onderzocht worden, met uitzondering van enkele verstoorde zones waaronder kelders en waterciternes (ca. 350m²). In totaal werd 524m² (10,6% van het totale plangebied) onderzocht door middel van proefsleuven, en 67m² (1,4% van het totale plangebied) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee net niet behaald (12,0%). Er kon echter wel een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel dat in dit geval duidelijk negatief bleek te zijn.

[5] Massagé en Pawelczak 2019

Hoewel er afgaande van het landschappelijk, bodemkundig en historisch karakter van het plangebied een mogelijke kans was op het aantreffen van sporen en vondsten vanaf de steentijd tot de nieuwste tijd, toonde het verkennend booronderzoek aan dat de kans op de aanwezigheid van een in situ bewaarde steentijdsite binnen het plangebied zeer gering was. Verder werden ook tijdens het proefsleuvenonderzoek, buiten twee postmiddeleeuwse/Nieuwste tijd greppels, geen archeologisch relevante sporen aangetroffen.

Verder archeologisch onderzoek van het plangebied wordt niet geadviseerd, gezien geen archeologische waarden werden aangetroffen.

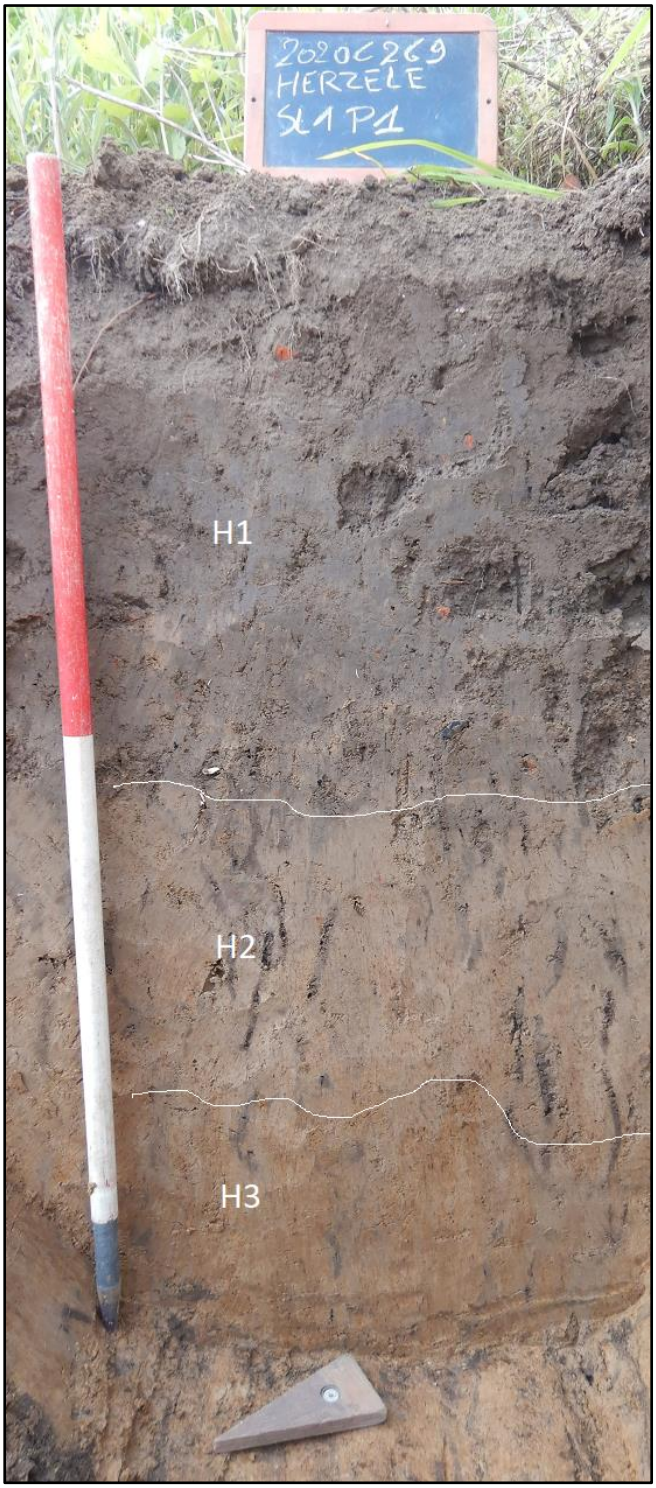
5. Bibliografie

- Massagé L. en Pawelczak P., 2019, *Archeologienota Herzele Korrestraat 12,* Baac-Vlaanderen, Gent.
- www.geopunt.be

6. Bijlages

- Referentieprofielen

Projectcode		2020C269		**Coördinaten**		X 116 051; Y 170 247	
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		PR1		**Hoogte**		+55,97m TAW	
Oriëntatie		NO-ZW		**Grondwater**		niet bereikt	
Datum		19/05/2020		**Classificatie**		Aba1 en OB	
Weer		Droog, helder				Leembodem met textuur B-horizont of vergraven/gewijzigde gronden	
Beschrijving		Maarten Bracke		**Fotonr**		26	
Landgebruik		Tuin		**Plannr**		Zie allesporenkaart	
Vegetatie		Gras					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	50/55	Droog	Ja	Duidelijk	Regelmatig
H2	AC	50/55	85	Droog	Ja	Duidelijk	Vrij regelmatig
H3	C	85	-	Droog	/	/	/
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkerbruingrijs		Droog		A	Leem	Humeus, teelaarde, puinhoudend	
Lichtbruingrijs		Matig droog		A	Leem	B-horizont of overgang A naar C	
Geelbruin		Matig droog		A	Leem	C-horizont	

Figuur 26 Zicht op profiel 1 in sleuf 1 in het zuiden van het plangebied met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

Projectcode	2020C269	**Coördinaten**	X 115 997; Y 170 278
Type onderzoek	Proefsleuven		
Profielnummer	PR2	**Hoogte**	+57,19m TAW
Oriëntatie	Bijna OW	**Grondwater**	niet bereikt
Datum	19/05/2020	**Classificatie**	Aba1 en OB
Weer	Droog, helder		Leembodem met textuur B-horizont of vergraven/gewijzigde gronden
Beschrijving	Maarten Bracke	**Fotonr**	27
Landgebruik	Weiland	**Plannr**	Zie allesporenkaart
Vegetatie	Gras		

Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	25/35	Droog	Ja	Duidelijk	Regelmatig
H2	B	25/35	50/55	Droog	Ja	Vrij vaag	Regelmatig
H3	BC	50/55	90	Droog	Ja	Vaag	Vrij regelmatig
H4	C	90	-	Droog	/	/	/

Kleur (visueel)	Vochtigheid	Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen
		symbool	beschrijving	
Donkerbruingrijs	Droog	A	Leem	Humeus, teelaarde, puinhoudend
Bruin	Droog	A	Leem	Sterk verbruinde homogene B-horizont
Bleker bruin	Matig droog	A	Leem	B-horizont met diffuse overgang naar C-horizont, mangaanspikkels
Bleker bruin met witte vlekken	Matig droog	A	Leem	Vage C-horizont, minder mangaanspikkels

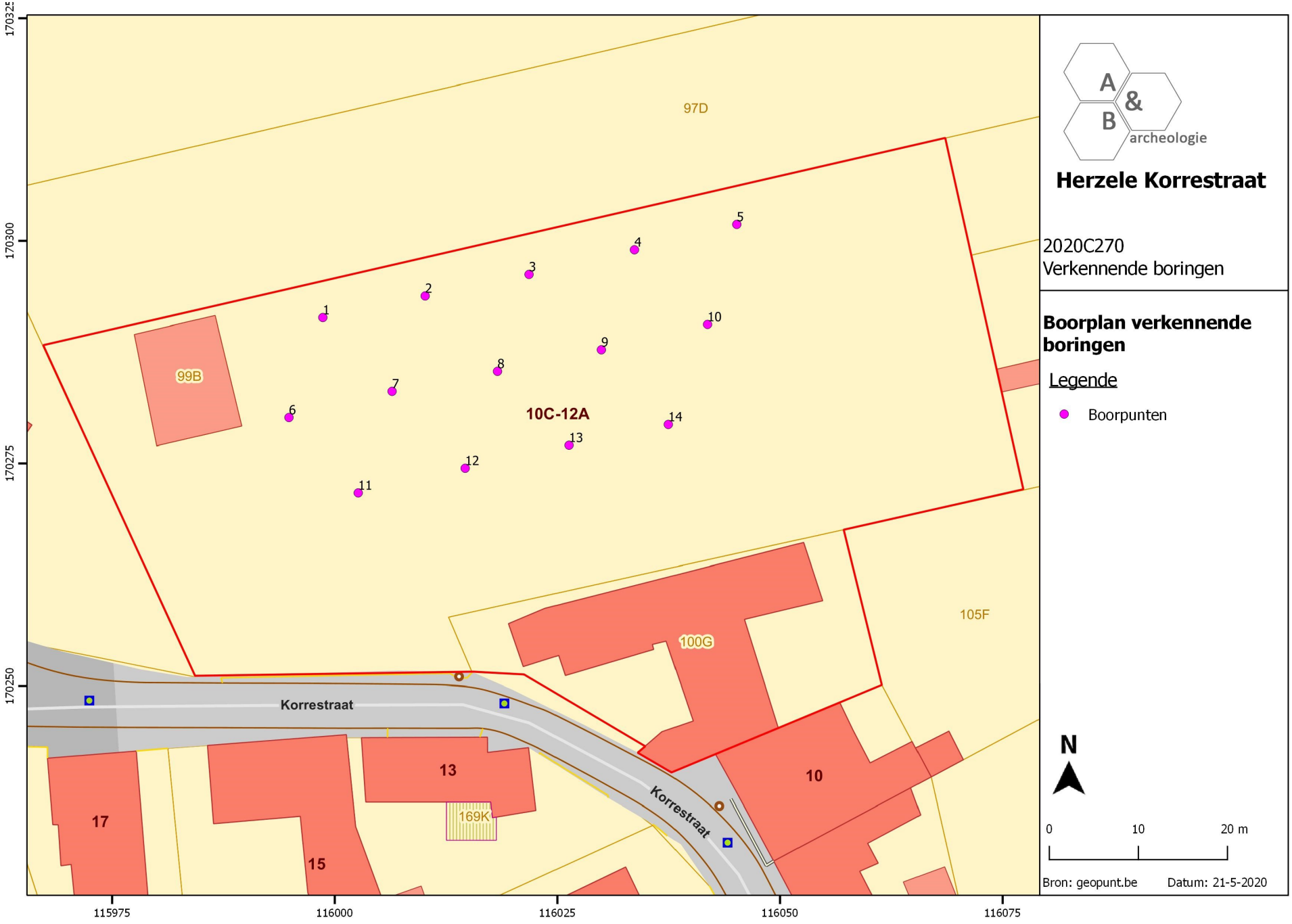
Figuur 27 Zicht op profiel 2 in het noordwesten van het plangebied met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

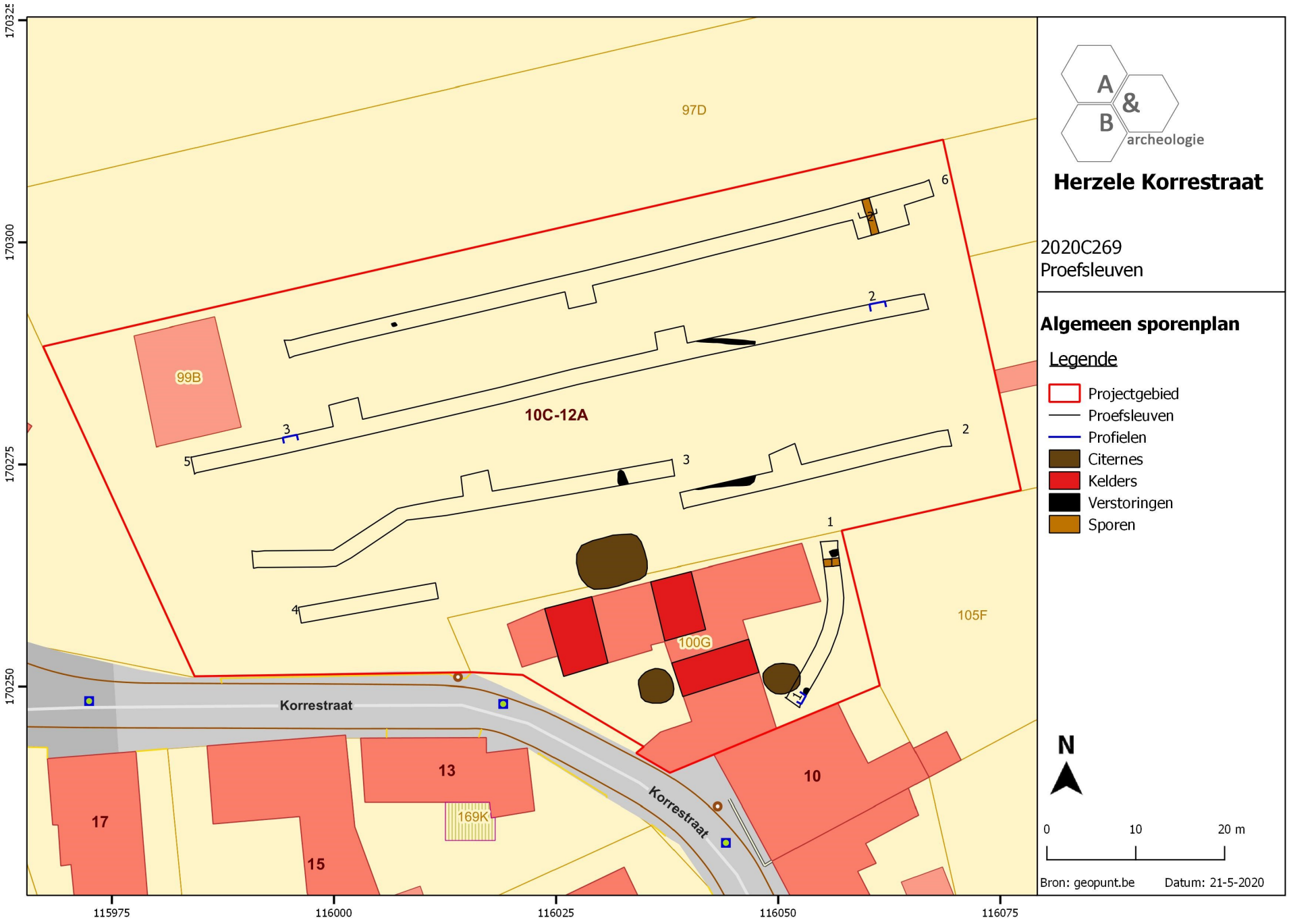
- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied (weiland en hoeve) bij aanvang van het verkennend booronderzoek (richting zuidwesten). 6
Figuur 2 Ondergrondse waterciterne ter hoogte van het weiland, vlak aan de hoeve. 6
Figuur 3 Zicht op één van de drie kelders in de hoeve tijdens fase verkennende boringen. 7
Figuur 4 Aanduiding van het plangebied met zicht op de kelders (zwart) en waterciternes (blauw). 7
Figuur 5 Vooropgestelde boorplan voor het verkennend archeologisch booronderzoek (bron: Massagé, et al 2019). 10
Figuur 6 Vooropgestelde sleuvenplan dat licht aangepast werd door de aanwezigheid van kelders en waterciternes (bron: Massagé, et al 2019). 11
Figuur 7 Sfeerbeeld tijdens het verkennend booronderzoek. 11
Figuur 8 Sfeerbeeld tijdens het proefsleuvenonderzoek. 12
Figuur 9 Sfeerbeeld tijdens het proefsleuvenonderzoek. 12
Figuur 10 Projectie van de 14 verkennende archeologische boorpunten op het huidig kadaster (bron: geopunt). 13
Figuur 11 Zicht op het boorpunt 6 van het verkennend booronderzoek met teelaarde – B/C – C-hor. 14
Figuur 12 Zicht op boorpunt 8 van het verkennend booronderzoek met teelaarde – B/C – C-hor. 14
Figuur 13 Uitsnede uit de bodemkaart (bron: geopunt en DOV). 18
Figuur 14 Algemeen sleuvenplan met locatie van de drie referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB en aanduiding van de hoogtes op het maaiveldniveau (bron: geopunt). 18
Figuur 15 Algemeen sleuvenplan met locatie van de drie referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB en aanduiding van de hoogtes van het archeologische vlak (bron: geopunt). 19
Figuur 16 Profiel 1 in sleuf 1 in het zuiden van het plangebied (zone bewoning). 19
Figuur 17 Profiel 2 (westen) en 3 (oosten) in sleuf 5 (zone weiland). 20
Figuur 18 Sleuvenplan geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be). 21
Figuur 19 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto 2018 (bron: geopunt.be). 22
Figuur 20 Allesporenkaart geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be). 22
Figuur 21 Bijna OW-georiënteerd greppeltje S1 met baksteenspikkels en -brokjes in sleuf 1, parallel aan de voetweg. 23
Figuur 22 Bijna NZ-georiënteerd greppeltje S2 met baksteenspikkels en -brokjes in sleuf 6. 23
Figuur 23 Coupe op de vage greppel S2 met een komvormige doorsnede. 24
Figuur 24 Bierflesjes van Merchtem en Geraardsbergen aangetroffen als losse vondsten in de tuinlaag. 25
Figuur 25 Projectie van het algemeen sporenplan op de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 26
Figuur 26 Zicht op profiel 1 in sleuf 1 in het zuiden van het plangebied met aanduiding van de stratigrafische eenheden. 33
Figuur 27 Zicht op profiel 2 in het noordwesten van het plangebied met aanduiding van de stratigrafische eenheden. 35

- Plannenlijst

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
1	Plan	Verkennende boringen	Onbepaald	X	21/05/2020
2	Sleuvenplan	Allesporenkaart	Onbepaald	X	21/05/2020

97D
99B
10C-12A
105F
100G
Korrestraat
Korrestraat
13
17
15
169K
10
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
170325
170300
170275
170250
115975
116000
116025
116050
116075
A & B archeologie
Herzele Korrestraat
2020C270
Verkennende boringen
Boorplan verkennende boringen
Legende
Boorpunten
N
0
10
20 m
Bron: geopunt.be
Datum: 21-5-2020

97D
99B
10C-12A
105F
100G
169K
Korrestraat
Korrestraat
17
15
13
10
1
2
3
4
5
6
170325
170300
170275
170250
115975
116000
116025
116050
116075
A & B archeologie
Herzele Korrestraat
2020C269
Proefsleuven
Algemeen sporenplan
Legende
Projectgebied
Proefsleuven
Profielen
Citernes
Kelders
Verstoringen
Sporen
N
0
10
20 m
Bron: geopunt.be
Datum: 21-5-2020

Sporenlijst

2020C269 Proefsleuven Herzele Korrestraat

Spoornr	Werkputnr./Sleufnr.	Sectornr.	Vaknr.	Vlaknr.	Interpretatie	Associatie	Datum	Aflijning	Datering	Coupe	Diepte	Opmerkingen	Laag						Bouwelement					Relatie	Vondstnr	Staalnr	Fotonr	Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)
													Nummer	Aard (HOM/HET)	Kleur	Textuur	Inclusies	Bioturbatie	Constructie	Fasering	Materiaal	Afwerking	Techniek					
1	1	/	/	1	greppel	/	19/05/2020	matig scherp	PME/NT	/	/	in verband met voetweg	1	HET	BRGR	A	BK	ja	/	/	/	/	/	/	/	/	21	/
2	6	/	/	1	greppel	/	19/05/2020	matig scherp	PME/NT	ja	35cm	percelering	1	HET	BRGR	A	BK	ja	/	/	/	/	/	/	/	/	22 en 23	/